

УДК 81.37

КУЛЬТУРНО ОБУСЛОВЛЕННЫЕ АСПЕКТЫ КОННОТАТИВНОГО ЗНАЧЕНИЯ ПРЕЦЕДЕНТНЫХ ТОПОНИМОВ В БЕЛОРУССКОМ И СЛОВАЦКОМ МЕДИАДИСКУРСЕ

М. П. КОЖАРНОВИЧ¹⁾

¹⁾Университет Коменского в Братиславе, пл. Шафарикова, 6, 81499, г. Братислава, Словакия

Современный медиадискурс широко использует коннотативный потенциал имени собственного для осмысления, оценки и аксиологической интерпретации действительности. Коннотация включает в себя экстралингвистическую информацию, релевантную для понимания значения онима при его употреблении во вторичной номинации. Гиперноминативность имен собственных детерминирована наличием коннотативного значения. Исследование, реализованное в рамках данной статьи, направлено на компаративный анализ коннотативного значения прецедентных топонимов в белорусском и словацком медиадискурсе в целях выявления универсальных и культурно обусловленных аспектов их функционирования в метафорических контекстах. Рассматривается проблема определения лингвистического статуса онима во вторичной номинации: освещаются традиционные и современные подходы к решению данного вопроса. Отдельное внимание уделено теории коннотативного значения имени собственного. Компаративный анализ топонимических коннотонимов в белорусских и словацких медиатекстах носит дескриптивно-интерпретационный характер и направлен на выявление, описание и культурную интерпретацию национально обусловленных аспектов коннотативного значения прецедентных топонимов.

Ключевые слова: прецедентное имя; топоним; коннотация; коннотативное значение; компаративный анализ; медиадискурс.

Благодарность. Данная работа была поддержана Словацким агентством исследований и разработок на основании договора № APVV-18-0176.

КУЛЬТУРНА АБУМОЎЛЕННЫЯ АСПЕКТЫ КАНАТАТЫЎНАГА ЗНАЧЭННЯ ПРЭЦЭДЭНТНЫХ ТАПОНІМАЎ У БЕЛАРУСКІМ І СЛАВАЦКІМ МЕДЫЯДЫСКУРСЕ

М. П. КАЖАРНОВІЧ^{1*}

^{1*)}Універсітэт Каменскага ў Браціславе, пл. Шафарыкава, 6, 81499, г. Браціслава, Славакія

Сучасны медыядыкурс шырока карыстаецца канататыўным патэнцыялам уласнага імя для асэнсавання, ацэнкі і аксіялагічнай інтэрпрэтацыі рэчаіснасці. Канатацыя ўключае ў сябе экстралінгвістычную інфармацыю, рэлевантную для разумення значэння оніма пры яго ўжыванні ў другаснай намінацыі. Гіпернамінацыйнасць уласных імёнаў дэтэрмінавана наяўнасцю канататыўнага значэння. Даследаванне, рэалізаванае ў межах дадзенага артыкула, скіравана на кампаратыўны аналіз канататыўнага значэння прэцэдэнтных тапонімаў у беларускім і славацкім медыядыкурсе з мэтай выяўлення ўніверсальных і культурна абумоўленых аспектаў іх функцыянавання ў метафарычных кантэкстах. Разглядаецца праблема вызначэння лінгвістычнага статусу оніма ў другас-

Образец цитирования:

Кажарнович М.П. Культурна абумоўленыя аспекты канататыўнага значэння прэцэдэнтных тапонімаў у беларускім і славацкім медыядыкурсе. *Часопіс Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Філалогія*. 2019;3:60–68.

For citation:

Kazharnovich MP. Culturally conditioned aspects of the connotative meaning of precedent toponyms in the Belarusian and Slovak media discourse. *Journal of the Belarusian State University. Philology*. 2019;3:60–68. Belarusian.

Автор:

Марина Петровна Кажарнович – кандидат филологических наук; научный сотрудник кафедры словацкого языка философского факультета.

Author:

Maryna P. Kazharnovich, PhD (philology); researcher at the department of Slovak language, faculty of arts. kazharnovic1@uniba.sk

най намінацыі: акрэсліваюцца традыцыйныя і сучасныя падыходы да вырашэння дадзенага пытання. Асобная ўвага звернута на тэорыю канататыўнага значэння ўласнага імя. Кампаратыўны аналіз тапанімічных канатонімаў у беларускіх і славацкіх медыятэкстах мае дэскрыптыўна-інтэрпрэтацыйны характар і скіраваны на выяўленне, апісанне і інтэрпрэтацыю нацыянальна абумоўленых аспектаў канататыўнага значэння прэцэдэнтных тапонімаў.

Ключавыя словы: прэцэдэнтнае імя; тапонім; канатацыя; канататыўнае значэнне; кампаратыўны аналіз; медыядыскурс.

Падзяка. Дадзеная праца была падтрымана Славацкім агенствам даследаванняў і распрацовак на аснове дамовы № APVV-18-0176.

CULTURALLY CONDITIONED ASPECTS OF THE CONNOTATIVE MEANING OF PRECEDENT TOPONYMS IN THE BELARUSIAN AND SLOVAK MEDIA DISCOURSE

M. P. KAZHARNOVICH^a

^aComenius University in Bratislava, 6 Šafárikovo Square, Bratislava 81499, Slovakia

Modern media discourse makes extensive use of the connotative potential of a proper name for reflection, evaluation, and axiological interpretation of reality. Connotation includes meta-linguistic information that is relevant for understanding the meaning of onym when it is used in the secondary nomination. Hyper-nominativity of proper nouns is determined by the presence of a connotative meaning. The study implemented within the framework of this article is aimed at a comparative analysis of the connotative meaning of precedent toponyms in Belarusian and Slovak media discourse in order to identify the universal and culturally determined aspects of their functioning in metaphorical contexts. The article discusses the problem of determining the linguistic status of onym in the secondary nomination: traditional and modern approaches to solving this issue are highlighted. Special attention is paid to the theory of the connotative meaning of a proper name. The comparative analysis of toponymic connotations in Belarusian and Slovak media texts is descriptive and interpretative in nature and is aimed at identifying, describing and culturally interpreting the nationally determined aspects of the connotative meaning of case-related toponyms.

Keywords: precedent name; toponym; connotation; connotative meaning; comparative analysis; media discourse.

Acknowledgement. This work was supported by the Slovak Research and Development Agency under the Contract No. APVV-18-0176.

Уводзіны

У прагматычна арыентаваных лінгвістычных даследаваннях гіпернамінатыўнасць уласнага імя разглядаецца як адна з уласцівасцей анамастычнай лексікі. У камунікацыі онім можа функцыянаваць як моўная адзінка з выразным канататыўным значэннем, якая акумулюе ў сабе істотную экстралінгвістычную інфармацыю [1–4].

У сучасным мовазнаўстве не існуе адзінага падыходу да вызначэння лінгвістычнага статусу ўласнага імя ў другаснай намінацыі. Традыцыйна онім у метафарычным кантэксце разглядаецца як прыклад апелятывізацыі прапрыяльнай лексікі [5; 6]. Пры вызначэнні монарэферэнтнасці як асноўнай характарыстыкі ўласнага імя падкрэсліваецца немагчымасць пераходу прапрыяльнай лексікі ў апелятывіўную, таму што «ўласныя імёны не валодаюць класіфікацыйным і канататыўным значэннем»¹ [6, с. 132]. Пры такім падыходзе онімы ў другаснай намінацыі класіфікуюцца як апелятывіўныя адзінкі, сінанімічныя прапрыяльным.

У рыторыцы спосаб намінацыі чалавечых якасцей пры дапамозе ўласнага імя разглядаецца як адметны сродак мастацкай выразнасці – антанамазія [7; 8]. «Антанамазія – апісальнае найменне: замест *моцны чалавек* – Геркулес, замест *таленавіты аратар* – Дэмасфен» [7, с. 105]. Антанамазія часам дэфініруецца як гібрыд парафразы і метафары або метафары і метаніміі [8, с. 208]. У некаторых лінгвістычных працах уласнае імя з канататыўным значэннем разглядаецца як алюзія [9–11].

Прыхільнікі канцэпцыі інтэртэкстуальнасці онім у другаснай намінацыі адносяць да катэгорыі *інтэртэкстэм* – моўных адзінак, якія з’яўляюцца фармальнымі паказчыкамі інтэртэкстуальнасці [12; 13].

¹Тут і далей пераклад наш. – М. К.

Беларускі лінгвіст А. Я. Супрун анамастычныя адзінкі літаратурнага паходжання (паэтонімы) разглядае як тэкставыя рэмінісцэнцыі разам з цытатамі, вобразнымі выразамі, прамымі і ўскоснымі спасылкамі на розныя прэцэдэнтныя сітуацыі і іх удзельнікаў. «Тэкставыя рэмінісцэнцыі – гэта ўсвядомленыя або неўсвядомленыя, дакладныя або мадыфікаваныя цытаты і іншага кшталту спасылкі на больш або менш вядомыя, раней створаныя тэксты ў складзе больш позняга тэксту» [14, с. 17].

У сучаснай навуковай літаратуры ў дачыненні да ўласнага імя ў метафарычным кантэксце ўжываецца і тэрмін *логаэпістэма*, прапанаваны рускімі лінгвістамі В. Р. Кастамаравым і Н. Д. Бурвіковай [15]. *Логаэпістэма* (ад грэч. *logos* – слова, *episteme* – веды) – гэта «моўнае выражэнне замацаванага грамадскай памяццю адбітка рэальнасці ў свядомасці носьбітаў мовы ў выніку асэнсавання (або стварэння) імі духоўных каштоўнасцей айчыннай і сусветнай культуры» [15, с. 39]. *Логаэпістэмы* з’яўляюцца носьбітамі культурнай памяці, дазваляюць убачыць новы змест праз прызму нацыянальна адметнай моўнай карціны свету, забяспечваючы «бязмежнае прырашчэнне сэнсу, экспрэсіі, эмацыянальнасці» [15, с. 48].

Онім у другой намінацыі разглядаецца і як *лінгвакультура* – асноўная апісальная адзінка лінгвакультуралогіі, якая акумуляе ў сабе культурна абумоўленую экстралінгвістычную інфармацыю [16; 17]. Аднак тэрміны *логаэпістэма* і *лінгвакультура* з’яўляюцца агульнымі лінгвакультуралагічнымі паняццямі, якія ўжываюцца ў дачыненні да розных моўных адзінак з культурным зместам і, адпаведна, не спецыфікуюць лінгвістычны статус оніма ў другой намінацыі.

Некаторыя даследчыкі вылучаюць адметную анамастычную адзінку – *паўантрапонім* [18; 19]. Узнікненне і функцыянаванне паўантрапоніма абумоўлена спецыфікай яго моўнай і маўленчай семантыкі. На маўленчым узроўні да базавых кампанентаў значэння далучаюцца ідыялектныя семы двух відаў: а) сталыя (стэрэатыпна дэтэрмінаваныя), што адлюстроўваюць тыповае, устойлівае ўяўленне пра носьбіта імя; б) зменныя (прэдыкатыўныя), што адлюстроўваюць сітуацыйна абумоўленыя ўяўленні моўцы пра носьбіта імя [18, с. 46]. У сувязі з гэтым была сфармулявана тэорыя апазіцыйнай замены, якая апісвае працэс пераходу антрапонімаў у пэўных кантэкстах у паўантрапонімы, або біфункцыянальныя моўныя адзінкі, якія валодаюць змешанымі лексіка-граматычнымі ўласцівасцямі [19, с. 109]. Такі антрапонім, захоўваючы ў якасці фонавай намінацыйную функцыю, набывае яшчэ дадатковую функцыю ацэнкі жыццёвай рэаліі.

У аналагічных кантэкстах Я. С. Оцін разглядае ўласныя імёны як канататыўныя онімы – *канатонімы*: «...такія ўласныя імёны, працягваючы выконваць свае першасныя функцыі індывідуалізацыі і ідэнтыфікацыі аб’ектаў, спарадычна выкарыстоўваюцца ў мове і маўленні як эквіваленты апелятыўных імёнаў дзякуючы другасным сацыяльна важным сузначэнням (канатэмам)» [20, с. 41]. І. Э. Ратнікава прапаноўвае тэрмін *канатонім* суадносіць з сістэмным узроўнем, а тэрмін *метафара* – з узроўнем функцыянавання оніма [21, с. 60]. Адпаведна, пры ўжыванні оніма ў другой намінацыі гаворка можа ісці і пра анамастычную метафару [21–24].

У навуковай літаратуры існуе і пункт гледжання, які адмаўляе магчымасць пераходу ўласнага імя ў новую моўную сутнасць. Прыхільнікі гэтага напрамку разглядаюць онім у метафарычным кантэксце толькі як яго маўленчую рэалізацыю, абумоўленую кантэкстуальна і прагматычна [25; 26].

У межах дадзенага даследавання онімы ў другой намінацыі разглядаюцца як канататыўныя рэаліі – адзінкі з дадатковымі нацыянальна-культурнымі канатацыямі, што ўзнікаюць на аснове асацыяцый [27]. Канататыўны патэнцыял уласнага імя «фарміруецца пад уплывам культурна-гістарычных і сацыяльных фактараў і мае адносна ўстойлівы характар, хоць канкрэтныя ўмовы функцыянавання оніма, безумоўна, пашыраюць і дэталізуюць яго канататыўнае значэнне» [28, с. 47]. Зыходзячы з тэрміналагічнага вызначэння канатацыі В. М. Тэлія як «здольнасці адзначаць пэўную ўласцівасць рэаліі, адсылаючы да яе, але не ўдзельнічаючы ў яе непасрэдным абазначэнні» [29, с. 226], канататыўнае значэнне – гэта частка лексічнага значэння слова, якая не мае вербальнага выражэння. Магчымасць ужывання оніма ў метафарычнай намінацыі абумоўлена яго канататыўным значэннем, гэта значыць фонавай, аксіялагічнай і культурнай канатацыямі.

Канататыўныя магчымасці ўласнага імя шырока выкарыстоўваюцца ў медыятэкстах, якія скіраваны на асэнсаванне падзей грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага жыцця і вызначаюцца структура-семантычнай вар’яцёнасцю метафарычных кантэкстаў, што фарміруюцца на аснове прэцэдэнтных онімаў. Найбольш шырока ў тэкстах СМІ выкарыстоўваюцца канататыўныя магчымасці антрапонімаў і тапонімаў, што абумоўлена спецыфікай медыйнага дыскурсу, які інтэрпрэтуе і ацэньвае актуальныя рэаліі, непасрэдна звязаныя з суб’ектам і месцам, дзе адбываецца канкрэтная падзея. У межах дадзенага артыкула прадстаўлены вынікі кампаратыўнага аналізу канататыўнага значэння прэцэдэнтных тапонімаў у беларускіх і славацкіх медыятэкстах з мэтай выяўлення ўніверсальных і культурна абумоўленых аспектаў іх функцыянавання ў метафарычных кантэкстах.

Матэрыялы і метады

У якасці асноўнай крыніцы фактычнага матэрыялу для кампаратыўнага аналізу канататыўнага значэння тапанімічных адзінак былі абраны тэксты беларускіх і славацкіх друкаваных і электронных СМІ за перыяд з 2000 па 2018 г. Пры выбары канкрэтных перыядычных выданняў (найперш газет) улічвалася іх папулярнасць і тэматычная разнастайнасць. Для выбаркі беларускага корпуса прэцэдэнтных тапанімічных адзінак выкарыстоўваліся тэксты такіх беларускамоўных перыядычных выданняў, як «Звязда», «Культура», «Літаратура і мастацтва» (ЛіМ), «Наша Ніва» (НН); для славацкага – газеты «Denník Šport» (DŠ), «Domino fórum» (DF), «Hospodárske noviny» (HN), «Literárny týždenník» (LT), «Nové slovo» (NS), «Pravda», «Sme».

Абраная метадалогія даследавання адпавядае сучаснай кагнітыўна-дыскурсіўнай парадыгме і ўключае ў сябе як агульнанавуковыя, так і спецыяльна лінгвістычныя метады: апісальны, які прадугледжвае дыферэнцыраваны выбар моўнага матэрыялу, яго сістэматызацыю і ацэнку; кампаратыўны аналіз з культурнай інтэрпрэтацыяй моўных з’яў.

Вынікі і іх абмеркаванне

Найбольш яркімі паказчыкамі культурнай абумоўленасці тапанімічных адзінак з’яўляюцца іх нацыянальна-прэцэдэнтны характар і культурная маркіраванасць канататыўнага значэння. Прааналізаваныя беларускія і славацкія медыятэксты дазваляюць канстатаваць, што метафарычны кантэкст найчасцей фарміруецца на аснове ўніверсальна-прэцэдэнтнага тапоніма. Большая частка такіх тапанімічных адзінак мае ў абедзвюх лінгвакультурных прасторах аднолькавае канататыўнае значэнне. Напрыклад, тапонім *Венецыя* ў беларускіх і славацкіх медыятэкстах паслядоўна рэалізуе канататыўнае значэнне «горад на вадзе», *Галівуд* – «месца кінаіндустрыі», *Лас-Вегас* – «месца азартных гульняў», *Манхэтан* – «горад хмарачосаў» і г. д.: *Какорыца – драгічынская Венецыя* («Звязда»); *Centrum mesta leží na kanáloch rieky Odry, je tu mnoho ostrovov a 117 mostov. Aj preto sa niekedy Vroclavu hovorí poľské Benátky* («Sme»); «*Беларусьфільм*» для нас кшталту *Галівуда* («Культура»); *Maďarič chce mať u nás Hollywood. Filmárov z celého sveta by mali prilákať peniaze, ktoré im sľubuje minister kultúry zo Smeru* («Sme»); *Як Мінск стаў Вегасам. Наш горад ператварыўся ў рэгіянальную сталіцу азартных гульняў* (НН); *Miestni sa so správaním osadníkov z Lomničky nemôžu zmieriť. Hovorí, že si tu vytvorili svoje Las Vegas. Biznis na automatoch je najvýhodnejší v čase vyplácania sociálnych dávok* («Sme»); *Наваполацкі Манхэтан і хмарачос на плошчы Багушэвіча – як маладыя архітэктары ўяўляюць Беларусь* (НН); *Hlavné mesto sa stane mestom mrakodrapov. <...> O dva roky ju predbehnú dve 135-metrové veže Panoráma city v zóne Pribinova, ktorú architekti označujú za budúci slovenský Manhattan*⁵ (HN) і інш.

У славацкіх медыятэкстах былі выяўлены толькі адзінкавыя прыклады фарміравання метафарычнага кантэксту на аснове нацыянальна-прэцэдэнтнага тапоніма. Беларускі медыядыкурс дэманструе большую (у параўнанні са славацкім) арыентаванасць на ўласную базу прэцэдэнтных тапонімаў, аплікуючы іх на дэнатат як з нацыянальнай, так і з пазанацыянальнай лінгвакультурнай прасторы: *Баранавіцкія «Дудуткі» жывуць на энтузіязме. Заробкі ў Русінскім цэнтры рамёстваў – менш за мільён*⁶ (НН); *Ці будзе ў мінчукоў яшчэ адно Траецкае прадмесце?* (НН); *Тэль-Авіў – другі Бабруйск...* (НН); *Мы напасіліся наведваць «Місію Сукрэ» ў адным з кварталаў Барыёс. Зранку доўга трэсьліся ў мэтро, покуль ня выйшлі на чарговай Камароўцы* (НН) і інш.

Яшчэ адным культурным маркерам тапоніма ў другой намінацыі з’яўляецца нацыянальна абумоўленае канататыўнае значэнне, на аснове якога фарміруецца метафарычны кантэкст. У межах дадзенага артыкула спынімся больш падрабязна на параўнальнай характарыстыцы культурна абумоўленых аспектаў канататыўнага значэння прэцэдэнтных тапонімаў у беларускім і славацкім медыядыкурсе. Пачнём з такіх знакавых для беларускай і славацкай лінгвакультурных прастор онімаў, як *Беларусь* і *Славакія*. Кампаратыўны аналіз дадзеных тапонімаў у метафарычнай намінацыі дазваляе не толькі акрэсліць спецыфіку іх канататыўных значэнняў, але і дэманструе ступень узаемапазнання і ўзаемапрацінення двюх культур.

У выпрацаваным корпусе славацкага фактычнага матэрыялу быў выяўлены адзіны прыклад метафарычнага ўжывання тапоніма *Славакія*, які, па сутнасці, паходзіць з пазаславацкай культурнай прасторы: *Chceme byť druhé Slovensko. «Chceme sa stať ďalším Slovenskom. Obdivujeme Slovensko za to, že*

²Цэнтр горада ляжыць на каналах ракі Одры, тут шмат астравоў і 117 мастоў. Таму Вроцлаў часам называюць польскай Венецыяй».

³«Мадзярыч хоча мець у нас Галівуд. Кінадзеячаў з цэлага свету павінны прыцягнуць грошы, якія ім абяцае міністр культуры з партыі Smer».

⁴«Мясцовыя жыхары з паводзінамі перасяленцаў з Ломнічкі змірыцца не могуць. Гавораць, што яны стварылі тут свой Лас-Вегас. Бізнес на аўтаматах асабліва прыбытковы ў час атрымання сацыяльных выплат».

⁵«Сталіца стане горадам хмарачосаў. <...> Праз два гады будуць пабудаваны дзве 135-метровыя вежы комплексу *Panorama city* ў раёне Прыбінова, які архітэктары называюць будучым славацкім Манхэтанам».

⁶Тут і далей цытаты прыводзяцца з захаваннем моўных асаблівасцей арыгінала. – М. К.

zatraktivňuje možnosti pre investorov a uskutočňuje nevyhnutné, aj keď ťažké reformy», – tvrdí srbský vice-premiér⁷ (HN). Рэферэнт-онім *Славакія* ў межах тапанімічнай метафары славацкага медыйнага дыскурсу суадносіцца найчасцей з рэліятам-онімам *Швейцарыя*, адлюстроўваючы ўстойлівыя аксіялагічныя характарыстыкі, замацаваныя ў свядомасці прадстаўнікоў славацкай лінгвакультурнай прасторы за дадзеным імем уласным. Гаворка пра культурна абумоўленыя аспекты канататыўнага значэння тапоніма *Швейцарыя* пойдзе ніжэй.

Метафарычныя магчымасці тапоніма *Беларусь* у славацкіх медыятэкстах выкарыстоўваюцца дастаткова шырока. У межах тапанімічных метафарычных кантэкстаў онім-рэліят *Беларусь* структуруе мэтавыя сферы, прадстаўленыя іншымі тапанімічнымі адзінкамі, у тым ліку і онімам *Славакія*, напрыклад: *Európania urobila všetko preto, aby z Ukrajiny nestalo druhé Bielorusko*⁸ («Сме»); *Mečiar si azda uvedomil, že ak chce zostaviť vládny kabinet po nasledujúcich voľbách, prakticky nemá inú možnosť, lebo tá «iná možnosť» by predstavovala len akési druhé Bielorusko*⁹ (NS); *SDKÚ urobila v minulosti veľa chýb, ale pre ľudí najviac zo všetkých. Nebyť tejto strany, asi ťažko by sme sa stali členmi NATO, Európskej únie, eurozóny. Skôr by sme tu mali druhé Bielorusko*¹⁰ («Сме»). У згаданых прыкладах тапонім *Беларусь* ужываецца з устойлівай канатацыяй ‘эканамічна слабая, ізаляваная краіна з аўтарытарным рэжымам’. У славацкай медыйнай прасторы тапонім *Беларусь* функцыянуе яшчэ і як прэцэдэнтнае імя са значэннем ‘далёкая невядомая краіна’: *Bielorusko je zabudnutou Popoluškou na mape Európy, o ktorej nikto nič nevie: keď sa na Bielorusko spýtate bežného Európana, spája si to s niečím, čo je kdesi na Sibíri*¹¹ (DF). У дадзеным выпадку рэферэнт, прадстаўлены тапонімам *Беларусь*, суадносіцца з рэліятам-антрапонімам *Папалушка* з канатацыяй ‘бедная, пакінутая, занябданая’.

У беларускім медыйным дыскурсе тапонім *Беларусь* набыў два асноўныя канататыўныя значэнні. Першае з іх цалкам супадае з канатацыяй, зафіксаванай за гэтым онімам у тэкстах славацкіх СМІ, – ‘недэмакратычная краіна’: *Україна не можа стаць новай Беларуссю, страціўшы і сваю будучыню, і дасягненні перыяду незалежнасці* (HN); *Польшча – не Беларусь. Там зусім іншая палітычная сітуацыя* (HN). Яшчэ адно канататыўнае значэнне тапоніма *Беларусь* цесна звязана з першым – ‘неправавая дзяржава’: *Індыйскія ўлады заявілі, што вырашылі перапыніць дзейнасць «МММ» яшчэ да таго, як з’явіцца пацярпелыя. Нібыта гэта не Індыя, а Беларусь родная* (HN).

У тэкстах беларускіх СМІ тапонім *Беларусь* у межах метафарычнага кантэксту суадносіцца з іншымі прэцэдэнтнымі тапонімамі, канататыўныя значэнні якіх выкарыстоўваюцца для асэнсавання ўжо беларускіх рэалій: *Нам вельмі блізкая Літва. У галіне палітыкі і эканомікі нам блізкі і прыклад Польшчы. Аднак я паўсюль кажу, што ў будучыні я асабіста хацеў бы, каб Беларусь сталася гэткай Фінляндыяй* (HN) (канатацыя ‘краіна з высокім узроўнем эканамічнага развіцця’); *Беларусь як патэнцыйная Чачня? Беларускі народ ніколі не пагодзіцца на страту сваёй незалежнасці* («Звязда») (канатацыя ‘несамастойная краіна’); *Сённяшняя Беларусь – не Чылі часоў Піначэты* (HN) (канатацыя ‘эканамічны рост ва ўмовах аўтарытарнага рэжыму’) і інш. Згаданыя прыклады сведчаць пра тое, што ў беларускім медыйным дыскурсе тапонім *Беларусь* дастаткова часта ўжываецца ў метафарычных кантэкстах, выступаючы ў ролі рэферэнта або рэліята анамастычнай метафары. У прааналізаваных беларускіх тэкстах не былі прадстаўлены прыклады метафарычнага ўжывання тапоніма *Славакія*, што можа быць абумоўлена неактуальнасцю канататыўнага патэнцыялу дадзенага оніма для беларускага медыйнага дыскурсу.

Кампаратыўны аналіз онімаў у беларускіх і славацкіх медыятэкстах дазваляе выявіць цэлы шэраг прэцэдэнтных для абедзвюх лінгвакультурных прастор тапанімічных адзінак, на аснове якіх фарміруецца метафарычны кантэкст. Напрыклад, тапонімы *Швейцарыя*, *Чарнобыль*, *Сталінград*, *Майдан*, *Крым*, *Данбас*, *Афганістан*, *Косава* шырока ўжываюцца ў другаснай намінацыі, дэманструючы агульныя і культурна абумоўленыя аспекты канататыўнага значэння.

Тапонім *Швейцарыя* ў беларускіх і славацкіх медыятэкстах найбольш часта функцыянуе з канататыўным значэннем ‘краіна з высокім узроўнем эканамічнага развіцця’: *Зрабіць з Беларусі Швейцарыю – гэта мэта кожнай эканамічнай рэформы* (HN); *Slovenské Švajčiarsko, ktoré viackrát sľuboval bývalý premiér, nám skutočne najbližších «veľa» rokov nehrozí*¹² (HN). У той жа час адзначаюцца і пэў-

⁷Мы хочам быць другой Славакіяй. «Мы хочам стаць яшчэ адной Славакіяй. Мы ў захапленні ад таго, як Славакія паліпае ўмовы для інвестараў і рэалізуе хоць і цяжкія, але неабходныя рэформы», – сцвярджае сербскі віцэ-прэм’ер’.

⁸Еўрапейцы зробіць усё для таго, каб Украіна не стала другой Беларуссю’.

⁹Мечыяр наўрад ці ўсвядоміў, што, калі хоча скласці ўладны кабінет пасля будучых выбараў, практычна не мае іншай магчымасці, таму што такая «іншая магчымасць» уяўляла б нешта кшталту другой Беларусі’.

¹⁰Партыя SDKÚ дапусціла ў мінулым шмат памылак, але для людзей зрабіла больш за ўсіх. Калі б не было гэтай партыі, наўрад ці б мы сталі членамі НАТА, Еўрасаюза, еўразоны. Хутчэй у нас тут была б другая Беларусь’.

¹¹Беларусь – гэта забытая Папалушка на карце Еўропы, пра якую ніхто нічога не ведае: калі пра Беларусь спытаць звычайнага еўрапейца, выявіцца, што яна асацыіруецца ў яго з нечым, што знаходзіцца дзесьці ў Сібіры’.

¹²Славацкая Швейцарыя, якую шматразова абяцаў былы прэм’ер, у найбліжэйшыя «шмат» гадоў нам сапраўды не пагражае’.

ныя культурна маркіраваныя адметнасці метафарычнага ўжывання дадзенага прэцэдэнтнага імя. У славацкіх медыятэкстах онім *Швейцарыя* рэалізуе яшчэ і канататыўнае значэнне ‘краіна вядомых лыжных курортаў з добрай інфраструктурай, прыцягальная для турыстаў’: *Zmenila by sa naša krajina akýmsi švihnutím prútika na druhé Švajčiarsko alebo aspoň Rakúsko? Ved' už teraz sa nám turisti začínajú vyhýbať a vôbec nie preto, že pri Poprade nestojí olympijská dedina*¹³ (LT). Актualізуецца ў славацкіх медыятэкстах і такая канатацыя тапоніма *Швейцарыя*, як ‘краіна з дасканалай банкаўскай сістэмай’: *Bankové spojenia v Európe sa zrušia, takže žiadne stopy nevedú k novému «bydlisku kapitálu»*. Navyše prsty H. Eichela nesiahajú až do Singapuru, keďže toto nové *Švajčiarsko* nie je členom G20¹⁴ (HN).

У беларускім медыйным дыскурсе тапонім *Швейцарыя* ўжываецца ў канататыўным значэнні ‘высакагорная краіна’, што знайшло адлюстраванне ў шэрагу метафарычных кантэкстаў, дзе дадзены онім суадносіцца з уласнабеларускімі тапанімічнымі рэферэнтамі, напрыклад: *Лагойск – наша Швейцарыя* («Звязда») *Раўбічы размяшчаюцца на поўнач ад Мінска, у беларускай Швейцарыі* («Звязда»). Дадзенае канататыўнае значэнне тапоніма *Швейцарыя* ў дачыненні да беларускіх рэалій набыло ў межах беларускай лінгвакультурнай прасторы ўстойлівы характар і выклікае ў носьбітаў мовы адназначныя асацыяцыі, якія ім дазваляюць лёгка дэкадзіраваць змест адпаведных метафарычных кантэкстаў. Прычым калі тапонім *Швейцарыя* са значэннем ‘краіна з высокім узроўнем эканамічнага і культурнага развіцця’ канкурыруе, напрыклад, з тапонімам *Фінляндыя*, то ў значэнні ‘высакагорная краіна’ ён з’яўляецца першаснай аксіялагічнай адзінкай. Апошнім часам у беларускім медыйным дыскурсе онім *Швейцарыя* набыў і ўстойлівае канататыўнае значэнне ‘міжнародная пляцоўка перамоў’: *Беларусь становіцца ўсходнееўрапейскай Швейцарыяй: набывае статус настаяннай пляцоўкі для перамоў па ўкраінскім канфлікце, што паляпшае імідж Мінска на сусветнай арэне* (HN).

Асабліва часта беларускія і славацкія медыятэксты карыстаюцца канататыўным патэнцыялам тапоніма *Чарнобыль*, што пацвярджае яго актуальнасць і прэцэдэнтны характар у межах абедзвюх культурных прастор. Канататыўнае значэнне дадзенага оніма дэманструе ўніверсальныя і культурна абумоўленыя аксіялагічныя характарыстыкі. Безумоўна, яго першаснае, агульнавядомае канататыўнае значэнне мае метанімічную аснову – ‘месца аварыі на атамнай электрастанцыі’: *Новы Чарнобыль? Не, дзякуй! Стывен Фрай заклікаў падпісаць петыцыю супраць АЭС у Беларусі* (HN); *Indický «Černobyl» má viníka. Po viac ako dvadsiatich rokoch odsúdili za jednu z najväčších priemyselnych katastrof v indickom Bhopále osem ľudí*¹⁵ (HN). Аднак метафарызуецца онім *Чарнобыль* і на аснове канатацыі ‘катастрофа’ пры праекцыі яго як на тапанімічны, так і на нетапанімічны рэферэнт: *Духоўны Чарнобыль вакол нас* (HN); *Ide už o «slovenský kultúrny Černobyl»*¹⁶ (NS). У славацкім медыйным дыскурсе тапонім *Чарнобыль* набыў яшчэ выразную асацыяцыю з пакінутым, спустошаным месцам: *Cesta pod svahom praskala už päť rokov, podľa môjho názoru onedlho spadne aj kostol či kláštor. Eudia museli opustiť svoje domy, väčšinou sú u príbuzných, všetci hovoria, že tu teraz máme «Černobyl» východu – domy bez ľudí*¹⁷ («Sme»). Беларусь, як адна з краін, найбольш пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі, вельмі часта згадваецца ў свеце якраз у сувязі з гэтай трагічнай падзеяй. Адпаведна, тапонім *Чарнобыль* у беларускім медыядыскурсе рэалізуе яшчэ і канатацыю ‘падзея, праз якую Беларусь набыла вядомасць’: *Нобель – Чарнобыль наадварот. <...> Нобелеўская прэмія для беларускага лаўрэата змяніла б сітуацыю ў краіне і вакол яе* (HN).

Славацкі медыйны дыкурс, у адрозненне ад беларускага, шырока карыстаецца і канататыўным патэнцыялам тапоніма *Сталінград*, які суадносіцца з тапанімічнымі і нетапанімічнымі рэферэнтамі. Метафарычная праекцыя на тапанімічны рэферэнт рэалізуецца на аснове канатацыі ‘месца масавай гібелі людзей’: *Naš Telgárt je slovenským Stalingradom*¹⁸ (NS). Тапонім *Сталінград* часам структуруе рэферэнт са сферы эканомікі або палітыкі, актуалізуючы канатацыю ‘стратэгічна важны, вырашальны бой’: *Putinov ekonomický Stalingrad. Ruská centrálna banka mána týždenne 15 miliárd dolárov na záchranu rubľa, ale ani to nestačí. Krajina na krízu tvrdo dopláca*¹⁹ («Sme»); *Takže svoj volebný Stalingrad zažili nielen Zeman, Liška, Svoboda ...*²⁰ («Sme»).

¹³Пэратварылася б наша краіна, нібы па волі чароўнай палачкі, у другую Швейцарыю або хаця б Аўстрыю? Ужо цяпер турысты імкнуцца нас абмінуць, і зусім не таму, што каля Попрада няма алімпійскай вёскі’.

¹⁴Банкаўскія кантакты ў Еўропе скасуюцца, адпаведна, нішто не прадвясчае змены «месца жыхарства» капіталу. Больш таго, рукі Г. Айхеля не дацягнуцца ажно да Сінгапура, паколькі гэтая новая Швейцарыя не з’яўляецца членам G20’.

¹⁵У індыйскага Чарнобыля ёсць вінаваты. Пасля больш чым дваццаці гадоў у індыйскім Бхопале асудзілі за адну з самых вялікіх прамысловых катастроф восем чалавек’.

¹⁶Гаворка ўжо ідзе пра «славацкі культурны Чарнобыль»’.

¹⁷Дарога пад схілам трэскаецца ўжо пяць гадоў; мне падаецца, што хутка разбурацца касцёл ці кляштар. Людзі былі вымушаны пакінуць сваё жыллё, большасць пераехала да сваякоў; усе кажуць, што тут цяпер Чарнобыль усходу – жылло без людзей’.

¹⁸Наш Тэльгарт – славацкі Сталінград’.

¹⁹Эканамічны Сталінград Пуціна. Цэнтральны расійскі банк затрачвае кожны дзень 15 мільярдаў долараў на ўтрыманне рубля, але і гэтага недастаткова. Праз крызіс краіна мае сур’ёзныя выдаткі’.

²⁰Такім чынам, свой выбарчы Сталінград перажылі не толькі Земан, Лішка, Свобода...’

Безумоўна, тапонім *Сталінград* з’яўляецца прэцэдэнтным і ў межах беларускай лінгвакультурнай прасторы, але беларускія медыятэксты не так шырока карыстаюцца аксіялагічнымі магчымасцямі дадзенага оніма, абмяжоўваючыся больш традыцыйнымі тапанімічнымі метафарами кшталту *Данецкі аэрапорт стаў украінскім Сталінградам* (НН). Такая колькасная і сэнсавая абмежаванасць метафарычнага ўжывання дадзенага тапоніма ў беларускім медыйным дыскурсе можа быць патлумачана культурна замацаванай канататыўнай адназначнасцю дадзенага оніма, што характэрна для ўсіх знакавых рэалій, звязаных з Вялікай Айчыннай вайной.

Культурная абумоўленасць канататыўнага значэння тапанімічных адзінак выяўляецца на ўзроўні не толькі гістарычна асэнсаваных, але і новых прэцэдэнтных онімаў. Медыйны дыкурс увогуле апэратыўна рэагуе на актуальныя падзеі, фарміруючы і новыя тапанімічныя метафары. У беларускіх і славацкіх медыятэкстах апошніх гадоў шырока прадстаўлены тапанімічныя метафары, заснаваныя на онімах украінскага паходжання кшталту *майдан*, *Крым*, *Данбас* і інш.

Тапонім *майдан* у беларускім і славацкім медыйным дыскурсе набыў устойлівае канататыўнае значэнне ‘масавы пратэст’: *Лукашэнка распавёў украінцам, як спыніў «беларускі майдан» ў 2010 годзе* (НН); *Druhý Majdan vraj Ukrajine nehrozí*²¹ («Sme»). Але калі ў славацкім медыядыскурсе праз метафарычнае ўжыванне тапоніма *майдан* асэнсоўваюцца перш за ўсё ўкраінскія рэаліі, то ў беларускім дадзены онім аплікуецца на ўласнабеларускія рэферэнты: *Майдан. Небяспечны заклік. Бо дзе ўсмішкі, там подых свабоды. А дзе свабода, там можа распачацца Майдан. Зрэшты, на Беларусі ўжо ёсць свой Майдан – мінская Камароўка. Не-не, не хвалюцца, усё ціха – ні табе трыбун, ні намётаў, ні барыкад, калі не лічыць барыкадамі высокія шклянны прылаўкі, ці як там яшчэ іх назваць. Хутчэй шклянны дамавіны, у якіх ляжаць, нібыта спячыя прыгажуні, недасяжныя каўбасы ці ялавічныя языкі... Між тым, прыкметы Майдану заўважыць на Камароўцы не вельмі цяжка. Ну, вось, да прыкладу, чэргі. Што ні чарга, то несанкцыянаваны мітынг – палымяныя выступы, хамаватыя экстрэмісты і зацятыя маўчуны* (НН). Увогуле пытанне магчымасці «беларускага майдана» для беларускай культурнай прасторы не толькі палітычнае, але і культуралагічнае – пытанне менталітэту, нацыянальнага характару.

Такое ж культуралагічнае значэнне набывае і тапонім *Данбас*, які ў беларускіх медыятэкстах аплікуецца на пазатапанімічную сферу, структуруючы паняцце беларускай нацыянальнай самаідэнтыфікацыі: *Дзе знаходзіцца «беларускі Данбас»? Але ня вераць дамбасёры ні ў свайго былога атамана, ні ў новага ўкраінскага гетмана, а спадзяюцца толькі на «моц і праўду» крамлёўскага гаспадара. А галоўнае, што «данбаскі разлом», то бок, геапалітычны водападзел праходзіць... праз галовы нашых суграмадзян. Беларускі «данбас» – паняцце не геаграфічнае, а інтымна-психалагічнае. Бо кожны з нас носіць у сабе (хто меншага, хто большага) – уласнага «дамбасёра»* (НН).

У славацкіх медыятэкстах мэтавая сфера тапоніма *Данбас* суадносіцца з нацыянальна асэнсаваным рэферэнтам: *Donbas ako Balkán? USA posilnia Európu... Ukrajina môže skončiť ako Balkán, experti sa obávajú dlhej vojny*²² («Sme»). Аналагічна сітуацыі з Крымам асэнсоўваецца нацыянальна прэцэдэнтная сітуацыя, звязаная з падзеямі 1968 г.: *Krym je druhá ČSSR v roku 1968*²³ («Sme»).

У беларускім медыйным дыскурсе тапонім *Крым* найчасцей структуруюе тапанімічны рэферэнт: *Брытанская газета напісала пра «латвійскі Крым» – Даўгаўпілс. Гэты латвійскі горад – адзіны ў ЕС, дзе большасць жыхароў – расійскамоўныя* (НН); *Паўднёвую Асецію спрабуюць зрабіць Крымам. На думку расійскіх экспертаў, прыняцце дакумента ў рэдакцыі Бібілава «азначае фактычную ліквідацыю Паўднёвай Асеціі»* (НН).

Тапонім *Украіна* ў беларускім і славацкім медыйным дыскурсе найчасцей функцыянуе ў межах тапанімічнай метафары з рэлігійна-тапонімам *Афганістан*: *Украіна можа стаць для Расіі Афганістам-2* (НН); *Putina by na Ukrajině čakał Afganistan*²⁴ («Sme»). Увогуле тапонім *Афганістан* у межах беларускага медыйнага дыскурсу мае трывала замацаванае канататыўнае значэнне ‘бессэнсоўныя ваенныя дзеянні’. У славацкіх медыятэкстах ён больш часта сустракаецца ў пераносным значэнні ‘радыкальная ісламская дзяржава’: *Druhý Afganistan v rohu Afriky? V čase, keď svet rieši vojnu v Libanone, pomerne neďaleko prebieha proces, ktorý nebezpečne pripomína vývoj v Afganistane. Režim, ktorý sa v Somálsku dostáva k moci, sa začína správať podobne ako svojho času fundamentalistické hnutie Taliban. Ten Taliban, ktorý premenil Afganistan na totalitnú islamistickú krajinu*²⁵ (НН).

²¹ ‘Другі Майдан нібыта Украіне не пагражае’.

²² ‘Данбас як Балканы? ЗША ўзмацнілі Еўропу... Украіна можа скончыць як Балканы, эксперты папярэджваюць пра магчымасць працяглай вайны’.

²³ ‘Крым – другая ЧССР 1968 года’.

²⁴ ‘Пуціна ва Украіне можа чакаць Афганістан’.

²⁵ ‘Другі Афганістан у кутку Афрыкі? У час, калі свет вырашае пытанне вайны ў Ліване, адносна недалёка разгортваецца працэс, што небяспечна нагадвае развіццё падзей у Афганістане. Рэжым, які прыходзіць да ўлады ў Самалі, пачынае паводзіць сябе прыблізна так, як у свой час фундаменталісцкі рух талібан. Той талібан, які ператварыў Афганістан у таталітарную ісламісцкую краіну’.

Такім чынам, беларускія і славацкія медыятэксты дэманструюць агульныя і культурна абумоўленыя аспекты канататыўнага значэння прэцэдэнтных тапанімічных адзінак, якія ўжываюцца для аксіялагічнага асэнсавання як унутраных, так і сусветных падзей грамадска-палітычнага, культурнага і сацыяльна-эканамічнага жыцця. У сучаснай навуковай літаратуры паступова фарміруецца паняцце анамастычнага моўнага вобраза свету [30], таму што канататыўнае значэнне прэцэдэнтных тапонімаў фарміруецца ў межах вызначанай лінгвакультурнай прасторы, адлюстроўваючы нацыянальна спецыфічную сістэму ведаў, уяўленняў, стэрэатыпаў і спосабаў паводзін, якая зафіксавана ў кагнітыўнай базе яе прадстаўнікоў як вынік нацыянальнага культурнага развіцця.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Фоянкова ОИ. *Имя собственное в художественном тексте*. Ленинград: ЛГУ; 1990. 103 с.
2. Сапожникова ЛМ. Культурный компонент лексического значения собственных имен и их адъективных дериватов. В: Розен ЕВ, редактор. *Лексика и культура: сборник научных трудов*. Тверь: Тверской государственный университет; 1990. с. 86–91.
3. Ермолович ДИ. *Имена собственные на стыке языков и культур (заимствование и передача имен собственных с точки зрения лингвистики и теории перевода)*. Москва: Р. Валент; 2001. 200 с.
4. Филатова ИН. Имена собственные англоязычных политических лидеров как средство оценки. *Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2010;2:80–83.
5. Blañár V. *Teória vlastného mena (status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii)*. Bratislava: Veda; 1996. 252 s.
6. Dalberg V. On homonymy between proper name and appellative. *Names. Journal of the American Name Society*. 1985;33:127–135.
7. Mistrik J. *Lingvistický slovník*. Bratislava: SPN; 2002. 294 s.
8. Хазарегов ТГ, Ширина ЛС. *Общая риторика. Курс лекций. Словарь риторических приемов*. Ростов-на-Дону: Феникс; 1999. 320 с.
9. Арнольд ИВ. Читательское восприятие интертекстуальности и герменевтика. В: Арнольд ИВ, редактор. *Интертекстуальные связи в художественном тексте*. Санкт-Петербург: Образование; 1993. с. 4–12.
10. Гюббенет ИВ. *Основы филологической интерпретации литературно-художественного текста*. Москва: Издательство МГУ; 1991. 205 с.
11. Горнакова ЛЮ. Роль аллюзивного антропонима в семантике художественного текста. *Известия высших учебных заведений. Серия: Гуманитарные науки*. 2010;1(1):62–66.
12. Мокиенко ВМ. Интертексты и текст в славянских языках. В: Шулежкова СГ, редактор. *Интертекст в художественном и публицистическом дискурсе: сборник докладов Международной научной конференции; 12–14 ноября 2003 г.; Магнитогорск, Россия*. Магнитогорск: Магнитогорский государственный университет; 2003. с. 8–13.
13. Фатеева НА. Типология интертекстуальных элементов и связей в художественной речи. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. 1998;57(5):25–38.
14. Супрун АЕ. Текстовые реминисценции как языковое явление. *Вопросы языкознания*. 1995;6:17–29.
15. Костомаров ВГ, Бурвикова НД. *Старые мехи и молодое вино. Из наблюдений над русским словоупотреблением конца XX века*. Санкт-Петербург: Златоуст; 2001. 72 с.
16. Воробьев ВВ. *Лингвокультурология. Теория и методы*. Москва: Издательство РУДН; 1997. 331 с.
17. Сипко Й. *Прецедентные имена в позиции оценочных средств*. Prešov: FF PU; 2013. 265 с.
18. Блох МЯ, Семёнова ТН. *Имена личные в парадигматике, синтагматике и прагматике*. Москва: Готика; 2001. 194 с.
19. Семёнова ТН. Антропонимическая индивидуализация: диалектика целого и части. В: Трегубов АН, редактор. *Язык, литература и культура на рубеже XX–XXI веков*. Уфа: Восточный университет; 2008. с. 101–119.
20. Отин ЕС. Материалы к коннотационному словарю русских онимов. В: Рут МЭ, редактор. *Вопросы ономастики: сборник научных трудов. Выпуск 19. Номинация в ономастике*. Свердловск: Издательство Уральского университета; 1991. с. 41–51.
21. Ратникова ИЭ. *Имя собственное: от культурной семантики к языковой*. Минск: БГУ; 2003. 214 с.
22. Воякина ЕЮ. Ономастическая метафора как одна из составляющих экономического лексикона. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2009;2(14):87–89.
23. Калугина ЮЕ. О некоторых особенностях процесса метафоризации в экономической терминологии. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Лингвистика*. 2009;2:29–34.
24. Ларина ТИ. Антропонимическая метафора и сравнение как отражение этнокультурных ценностей (на материале русско-, англо- и польскоязычной публицистики). *Вестник Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 3. Філалогія. Педагагіка. Псіхалогія*. 2010;1:20–25.
25. Ермолович ДИ. *Имена собственные на стыке языков и культур (заимствование и передача имен собственных с точки зрения лингвистики и теории перевода)*. Москва: Р. Валент; 2001. 198 с.
26. Гудков ДБ. *Прецедентное имя и проблемы прецедентности*. Москва: Издательство МГУ; 1999. 152 с.
27. Томахин ГД. Лексика с культурным компонентом значения. *Иностранные языки в школе*. 1980;6:47–50.
28. Ненашева ТА. *Коннотативная семантика референтно однозначного имени*. Нижний Новгород: Нижегородский государственный технический университет имени Р. Е. Алексеевича; 2012. 153 с.
29. Телия ВН. *Типы языковых значений. Связанное значение слова в языке*. Москва: Наука; 1981. 269 с.
30. Колшанский ГВ. *Объективная картина мира в познании и языке*. Москва: Едиториал УРСС; 2005. 128 с.

References

1. Fonyakova OI. *Imya sobstvennoe v khudozhestvennom tekste* [Proper name in the literary text]. Leningrad: Leningrad State University; 1990. 103 p. Russian.
2. Sapozhnikova LM. [The cultural component of the lexical meaning of proper names and their adjective derivatives]. In: Rosen EV, editor. *Leksika i kul'tura: sbornik nauchnykh trudov* [Lexicon and culture: collection of scientific works]. Tver: Tver State University; 1990. p. 86–91. Russian.

3. Ermolovich DI. *Imena sobstvennye na styke yazykov i kul'tur (zaimstvovanie i peredacha imen sobstvennykh s tochki zreniya lingvistiki i teorii perevoda)* [Proper names at the junction of languages and cultures (borrowing and transmitting names of their own from the point of view of linguistics and translation theory)]. Moscow: R. Valent; 2001. 200 p. Russian.
4. Filatova IN. [Proper names of English-speaking political leaders as a means of evaluation]. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikatsiya*. 2010;2:80–83. Russian.
5. Blanár V. *Teória vlastného mena (status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii)*. Bratislava: Veda; 1996. 252 s.
6. Dalberg V. On homonymy between proper name and appellative. *Names. Journal of the American Name Society*. 1985;33:127–135.
7. Mistrik J. *Lingvistický slovník*. Bratislava: SPN, 2002. 294 s.
8. Khazagerov TG, Shirina LS. *Obschchaya ritorika. Kurs lektzii. Slovar' ritoricheskikh priemov* [General rhetoric. Lecture course. Dictionary of rhetorical devices]. Rostov-on-Don: Feniks; 1999. 320 p. Russian.
9. Arnol'd IV. [Reader's perception of inter-textuality and hermeneutics]. In: Arnol'd IV, editor. *Intertekstual'nye svyazi v khudozhestvennom tekste* [Inter-textual links in a literary text]. Saint Petersburg: Obrazovanie; 1993. p. 4–12. Russian.
10. Gyubbenet IV. *Osnovy filologicheskoi interpretatsii literaturno-khudozhestvennogo teksta* [The basics of the philological interpretation of literary-fiction text]. Moscow: Publishing House of Moscow State University; 1991. 205 p. Russian.
11. Gornakova LYu. [The role of an allusive anthroponym in the semantics of a literary text]. *Izvestiya vysshikh uchebnykh zavedenii. Seriya: Gumanitarnye nauki*. 2010;1(1):62–66. Russian.
12. Mokienko VM. [Inter-texts and text in Slavic languages]. In: Shulezhkova SG, editor. *Intertekst v khudozhestvennom i publicisticheskom disкурсе: sbornik dokladov Mezhdunarodnoi nauchnoi konferentsii; 12–14 noyabrya 2003 g.; Magnitogorsk, Rossiya*. [Inter-text in artistic and journalistic discourse: the collection of articles of International scientific conference; 2003 November 12–14; Magnitogorsk, Russia]. Magnitogorsk: Magnitogorsk State University; 2003. p. 8–13. Russian.
13. Fateeva NA. [Typology of inter-textual elements and connections in artistic speech]. *Izvestiya RAN. Seriya literatury i yazyka*. 1998;57(5):25–38. Russian.
14. Suprun AE. [Text reminiscences as a linguistic phenomenon]. *Voprosy yazykoznaniya*. 1995;6:17–29. Russian.
15. Kostomarov VG, Burvikova ND. *Starye mekhi i molodoe vino. Iz nablyudenii nad russkim slovoupotrebleniem kontsa XX veka* [Old bottles and new wine. From observations of the Russian language usage of the late 20th century]. Saint Petersburg: Zlatoust; 2001. 72 p. Russian.
16. Vorob'ev VV. *Lingvokul'turologiya. Teoriya i metody* [Linguo-culturology. Theory and methods]. Moscow: Publishing House of RUDN University; 1997. 331 p. Russian.
17. Sipko J. *Pretsedentnye imena v pozitsii otsenochnykh sredstv* [Case names in the position of evaluation tools]. Prešov: FF PU; 2013. 265 s.
18. Blokh MYa, Semyonova TN. *Imena lichnye v paradigmатике, sintagmatике i pragmatике* [Personal names in paradigmatics, syntagmatics and pragmatics]. Moscow: Gotika; 2001. 194 p. Russian.
19. Semyonova TN. [Anthroponic individualization: the dialectic of the whole and the part]. In: Tregubov AN, editor. *Yazyk, literatura i kul'tura na rubezhe XX–XXI vekov* [Language, Literature and culture at the turn of the 20th–21st centuries]. Ufa: Vostochnyi universitet; 2008. p. 101–119. Russian.
20. Otin ES. [Materials for the connotation dictionary of Russian onyms]. In: Rut ME, editor. *Voprosy onomastiki: sbornik nauchnykh trudov. Vypusk 19. Nominatsiya v onomastike*. [Questions of onomastics: collection of scientific works. Issue 19. Nomination in onomastics]. Sverdlovsk: Ural University; 1991. p. 41–51. Russian.
21. Ratnikova IE. *Imya sobstvennoe: ot kul'turnoi semantiki k yazykovoi* [Proper name: from cultural semantics to linguistics]. Minsk: Belarusian State University; 2003. 214 p. Russian.
22. Voyakina EYu. [Onomastic metaphor as one of the components of the economic vocabulary]. *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki*. 2009;2(14):87–89. Russian.
23. Kalugina JuE. Metafor usage specifics in economics terminology. *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo oblastnogo universiteta. Seriya: Lingvistika*. 2009;2:29–34. Russian.
24. Larina TI. [Anthroponymic metaphor and comparison as a reflection of ethno-cultural values (based on Russian, English and Polish-language journalism)]. *Vestnik Grodnenskago dzjarzhavnaga vniversiteta imja Janki Kupaly. Seryja 3. Filalogija. Pedagogika. Psihologija*. 2010;1:20–25. Russian.
25. Ermolovich DI. *Imena sobstvennye na styke yazykov i kul'tur (zaimstvovanie i peredacha imen sobstvennykh s tochki zreniya lingvistiki i teorii perevoda)* [Proper names at the junction of languages and cultures (borrowing and transfer of proper names from the point of view of linguistics and translation theory)]. Moscow: R. Valent; 2001. 198 p. Russian.
26. Gudkov DB. *Pretsedentnoe imya i problemy pretседentnosti* [Precedent name and the problems of precedence]. Moscow: Publishing House of Moscow State University; 1999. 152 p. Russian.
27. Tomakhin GD. [Lexicon with a cultural component of meaning]. *Innostrannye yazyki v shkole*. 1980;6:47–50. Russian.
28. Nenasheva TA. *Konnotativnaya semantika referentno odnoznachnogo imeni* [Connotative semantics of the reference unique name]. Nizhnii Novgorod: Nizhny Novgorod State Technical University Named after R. E. Alekseev; 2012. 153 p. Russian.
29. Teliya VN. *Tipy yazykovykh znachenii. Svyazannoe znachenie slova v yazyke* [Types of language values. Bound value of the word meaning in a language]. Moscow: Nauka; 1981. 269 p. Russian.
30. Kolshanskii GV. *Ob'ektivnaya kartina mira v poznanii i yazyke* [Objective world view in perception and language]. Moscow: Editorial URSS; 2005. 128 p. Russian.

Артыкул паступіў у рэдакцыю 01.09.2019.
Received by editorial board 01.09.2019.